

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. januarja 1910.

— (Kronika društva »Pravnika«.) V svoji seji dne 14. t. m. je odbor določil dnevni red glavni skupščini, ki je sklicana na 28. t. m. Poleg običajnih točk bode tudi poročilo o premembah društvenih pravil, kakršne so nasvetovali na lanski glavni skupščini nekateri društveniki iz Rudolfovega. — Nadalje je sklenil odbor, da se društvo obrne do predsedstva c. kr. višjega dež. sodišča v Gradcu s prošnjo, naj bi podrejeno sodno osebje opozorilo na »Pravnikovo« zbirko zakonov, kakor sta to storili in sicer z uspehom predsedstvi c. kr. vjsjih deželnih sodišč v Zadru in v Trstu. — Vzelo se je z zahvalo na znanje, da je predsedstvo dež. sodišča ljubljanskega dalo v justični palači sobo na razpolago za društvena predavanja. — Te odborove seje se je na povabilo udeležil tudi gosp. sodni predstojnik Fr. Regally iz Radovljice, ki je obširno in zanimivo poročal, kako prireja občni državljanski zakonik za »Pravnikovo« zbirko. Odbor je sklenil uvaževati njegove nasvete, da čim preje pride na svetlo ta prepotrebni zakonik v dobri slovenski izdaji.

— (Osobne vesti.) Vpokojen je na svojo prošnjo sod. predstojnik v Ribnici, viš. dež. sodišča svetnik Fr. Višnikar, ki je tem povodom prejel laskavo pismo priznanje predsedstva viš. dež. sodišča v Gradcu. — Imenovani so za dvornega svetnika na dosedanjem službenem mestu viš. deželni sod. svetnik v Gradcu dr. A. Feldner; za viš. dež. sodišča svetnike na dosedanjih službenih mestih dež. sod. svetniki J. Hauffen in I. Kavčnik v Ljubljani, Fr. Garzarolli pl. Thurnlack in G. Smolej, nadalje A. Kotzian v Celju, I. baron Falke pl. Lilienstein v Celovcu; za prvega državnega pravdnika na dosedanjem službenem mestu drž. pradnik V. Verderber v Mariboru; za dež. sod. svetnika okr. sodnik Fr. Milčinski v Ljubljani. — Odvetniki so postali: dr. J. Globevnik v Novem mestu, dr. Fr. Frlan v Ljubljani, dr. Jos. Leskovar v Mariboru.

— (Predplačniki na VI. zvezek »Pravnikove« zbirke,) ki bo obsegal predpise v nespornem postopanju itd., se lahko oglase do 15. prih. meseca. Zanje bo stala knjiga namesto 6 K, le 5 K 26 h. To naročnino treba do označenega dne poslati društvu »Pravniku« v Ljubljani.

— (Pripomnje k predosnutku kazenskega postopnika.)¹⁾ Pravosodno ministrstvo je, objavivši predosnutek k avstrijskemu kazenskemu zakonu, naznanilo, da pripravlja preosnovna komisija in njen ožji odsek še eden osnutek in sicer za premembo kazenskopravnega prava. Le-ta osnutek in ž njim zvezana osnutka zakona o premembi uvodnega zakona h kazenskopravnemu redu in zakona o sestavi porotniških in sosodniških imenikov je sedaj dokončan in objavljen.

¹⁾ Iz predgovora k objavljenemu osnutku premenjenega kazenskega postopnika.

Komisija in njen odsek sta imela dva smotra : da se prilagodi kazenskopravni red novemu materialnemu pravu, in da se spremeni organizacija v zmislu izdatnejše udeležbe nestrokovnih sodnikov.

Namena, prirediti popolnoma novo postopanje, ni bilo ; uvodno postopanje, postopanje v glavni razpravi in sestav o pravnih pomočkih ostanejo v glavnih potezih neizpremenjeni. Vendar so spremembe postopanja dokaj izdatne. Mnogokatero ustanove mladostnega kazenskega prava in varnostna sredstva so zahtevala nove predpise za postopanje : razvrstitev kazni, ki jo je ukrenil osnutek kazenskega prava, ustanova odnehanja od kazni, ustanova pogojnega odpusta kazni in varstvene vzgoje ter načela za izmero kazni — to vse je povzročilo nove določbe o rabi pravnih pomočkov. Podrobni in natančni predpisi urejajo izvršitev kazni in varstvenih sredstev. Predpisi o vporabi varstvenih sredstev in o izvršitvi prostostnih kazni in zavarovanja zaradi obče nevarnih oseb, so sprejeti v dveh novih poglavjih, ki sta se kazenskemu postopniku pridejali. V teh mejah so se vršile spremembe. Komisija in odsek sta bila mnenja, da je marsikateri predpis kazenskega postopnika potreben spremembe ; odločilo pa je uvaževanje, da je sprememba materialnega prava mnogo nujnejša naloga in da se ta sprememba ne sme zadržavati ali celo onemogočiti, če bi se obenem celotno postopno pravo spravilo v razpravo in v posvetovanje v zbornicah.

Iz te omejene naloge izhajajo oblika osnutka. Razlogi, ki so bili merodajni za uvedbo sosedniških sodišč, so ti-le :

Veljavno kazensko pravo pozna tri vrste sodišč, namreč : porotna sodišča, sodišča prve stopinje kakor razsojajoča sodišča in okrajna sodišča.

Porotnim sodiščem so odkazana politična in vsa po vsebini tiskovin povzročena hudodelstva in pregreški, nadalje hudodelstva, ki se kaznujejo z več kakor petletno ječo. Razsojajočim sodiščem je razsojevati o vseh hudodelstvih, ki niso porotnim sodiščem odkazana. Sodnikom posameznikom pripada kazensko postopanje vseh prestopkov.

Osnutek ustanavlja štiri vrste razsojajočih sodišč.

1. Porotna sodišča so za razsojo političnih hudodelstev in pregreškov ter činov, ki so z več nego z desetletno kaznijo kaznivi.

2. Ostali, dosedaj v podsodnost porot spadajoči čini, namreč kaznivi čini, povzročeni po vsebini tiskovine, in z več nego petletno kaznijo obgrogženi čini se odkažejo zbornim sodiščem prve stopinje kakor velikim sosedniškim sodiščem. Le-ta se sestavljajo iz treh sodnikov in treh sosednikov. Nestrokovnjaki in sodniki uradniki sestavljajo enotno sodstvo (kolegij) in razsojajo v skupnem posvetovanju in glasovanju o vprašanju krivde, kazni in o vseh vprašanih postopanja.

3. Namesto razsojajočih sodišč postavlja osnutek (mala) sosedniška sodišča, ki so zasedena z dvema sodnikoma in dvema sosednikoma.

4. Okrajna sodišča ostanejo v dosedanji sestavi.

Vodilna misel prememb je bila, da se nestrokovnjaštvo pritegne v večjem obsegu h kazenskemu sodstvu. Dočim je doslej pridržan le majhen del hudodelstev in pregreškov porotam, naj bi poslej razsojala o vseh hudodelstvih in pregreških sodišča, ki so zasedena po sodnikih (strokovnjakih) in nestrokovnjakih. Samo pri sodiščih najnižje stopinje, pri okrajnih sodiščih, se je opustilo nestrokovnjake; ta novost bi zahtevala toliko število sodnikov nestrokovnjakov, da se ni nadejati povsodi v to svrhu sposobnih oseb.

Udeležba državljanov pri kazenskopravnem sodstvu je primerna razvoju, ki se je že v drugih strokah sodstva in uprave izvršil. Za nestrokovnjake ni razsojanje nič vsakdanjega. Oni prineso seboj svežost v zaznavanju, njih sodba ni pristopna vplivu judikatov, njih zanimanje ni oslajeno; imajo oster pogled za posebnosti posameznega slučaja, iz raznih poklicov in življenskih razmer razpolagajo nestrokovnjaški sodniki z vednostmi in izkušnjami, ki so pri sestavi dejanskega stanu velike koristi. Udeležba državljanov pri kazenskem sodstvu povišuje zaupanje ljudstva v neodvisnost pravosodja. Osnutek noče tega v korist porot. Le-te niso izpolnile upov, ki se jih je stavilo vanje ob njih ustanovitvi. Razlog tiči, ker so napačno sestavljene, ker je sodišče ločeno v dve sodni celoti, izmed katerih naj vsaka zase reši del sodniške naloge. Iz te ločitve izvirajo vsi nedostatki, ki se drže postopanja pred porotami.

Sosodniška sodišča imajo vrline porot, ogibajo se njih nedostatkov. Nenaravno raztrganje sodniške naloge odpade. Nestrokovnjaki in uradni sodniki skupaj imajo razsojati o vprašanju krivde in — kar je zelo važno — tudi o vprašanju kazni.

Po predlogu osnutka se v sosodniška sodišča poziva enako število sodnikov in enako število sosodnikov. Oba činitelja sta za pravosodstvo enako vredna. Preglasovanje enega dela po drugem naj se izključuje; do obsodbe ne more priti, ako ne soglašajo sodniki in sosodniki.

Osnutek pripoznava sosodniška sodišča za umestnejšo obliko nestrokovnega sodišča. Dosledno bi bilo odpraviti porote. Osnutek te doslednosti ni izvajal. Porote veljajo v ljudstvu še v marsičem za paladij državljanske svobode. Njih odprava bi, predno pokaže sosodniško sodišče, da je tudi pred njim zajamčena svoboda državljana, morda zaupanje v pravosodje omajala. Osnutek je zato obdržal poroto in omejil samo njeno podsodnost, ostane pa pristojna za politične kaznive čine. Iz podsodnosti porote izločeni kaznivi čini pa se niso odkazali pred navadno, ampak pred veliko sosodniško sodišče, ki po svoji pomnoženi sestavi daje večje jamstvo za prave razsodbe.

Konečno naj se opomni, da je sestavljeni odsek državnega zbora za posvetovanje o tiskovnem zakonu sklenil, podsodnost porot omejiti in sosodniška sodišča pozvati za razsojanje pregreškov, povzročenih v tiskovinah.

Pravosodno ministrstvo izroča osnutke za premembo kazenskega postopnika javnosti, predno se o njih parlamentarno razpravlja. Kakor pri posvetovanju o kazenskem osnutku je pravosodno ministrstvo tudi vplivalo na nekatere določbe osnutka, ne da bi zavzelo nasproti njim svoje končno stališče.

Dr. Fr. M.